

RiTE Gacko u proteklih pet godina ništa nije uradila na rekultivaciji i zaštiti životne sredine. Za to vreme su iskopani milioni tona humusa, jalovine i uglja, a jama rudnika na obodu grada postaje sve veća. Rukovodstvo preduzeća retko se oglašava, dok pitanja u interesu javnosti ignoriše.

Glavnim rudarskim projektom je predviđeno da se od 2016. u rekultivaciju svake godine uloži najmanje 500 hiljada maraka.

To bi do danas iznosilo preko milion i po.

Projekti nisu obavezujući

U stvarnosti, umesto popravljavanja stanja, poslednjih godina se išlo u regresivnom smeru. Prema slobodnoj proceni jalovinom je do sada zatrpano oko 10 hektara rekultivisanih površina. Šteta bi bila i veća da nije lošeg rada prvog BTO sistema koji je "glavni krivac" za degradaciju rekultivisanog zemljišta.

"Projekti su naručeni, nisu objektivni niti nezavisni, a nisu ni obavezujući. Možemo lagati sebe, ali smo svi zajedno na gubitku", komentariše trenutno stanje jedan od inženjera sa decenijskim stažom u RiTE i dodaje da je izostao koncizan i sistematski pristup rekultivaciji koja je prepuštena ličnom entuzijazmu.

"Radi se samo ono što se mora. Negde je to mnogo, a ovde je to malo. Upravljanje humusom ne postoji. Praktično se on sklanja ispred fronta radova, ne postoji deponija na kojoj se čuva. Mnogo ga je prosuto, ali to nije problem ni za koga. Plan rekultivacije postoji, ali od 2014. ništa nije urađeno. Stoga je pričati o njemu apsurdno. Ovde znanje nije potrebno", rezignirano konstatuje naš sagovornik koji je želeo da ostane anonimn kako bi izbegao neprijatnosti.

Takav stav zaposlenih ne čudi jer je Menadžment RiTE duži period zatvoren za medije koji insistiraju na pitanjima koja, po svemu sudeći, nisu poželjna.

Informacije koje iz ove firme plasiraju su kontrolisane i uglavnom afirmativne, uprkos finansijskoj i organizacionoj dubiozi u kojoj se preduzeće nalazi.

Javnost je uskraćena čak i za podatke o poslovanju koje su dužni da omoguće. Kvartalni finansijski izveštaji za ovu godinu nisu objavljeni. Poslednji dostupan je Izveštaj o poslovanju u 2018. godini u kom stoji da su tekuće obaveze za 15,1 milion maraka bile veće od tekućih sredstava, a poslovanje RiTE Gacko je u potpunosti zavisilo od "kontinuirane finansijske podrške Matičnog preduzeća", dakle ERS.

Pitanja o tome šta je učinjeno na realizaciji plana rekultivacije i zaštite životne sredine smo u dva navrata poslali uz zahtev da nam se obezbedi kompetentan sagovornik. No, i ovaj put

je odgovor izostao.

Ali, nisu samo pojedini novinari ti koje menadžment RiTE Gacko ignoriše.

Izostala je reakcija i na Rešenje Regulatorne komisije za energetiku RS koja je krajem avgusta naložila niz mera koje preduzeće mora da primeni kako bi ispunilo uslove iz dozvole za obavljanje delatnosti proizvodnje električne energije.

Između ostalog, naloženo je da se u roku od mesec dana instalira displej kojim bi se stanovništvo kontinuirano izveštavalo o kvalitetu vazduha. Takođe, Komisija je obavezala RiTE Gacko da dostavi Izveštaje o realizaciji planova rekultivacije od 2016. godine. Displej do danas nije postavljen. A ako su Izveštaji i dostavljeni, to su morali biti prazni papiri jer rekultivacije nije bilo.

Zasipanje rekultivisanog

Trenutno se odlaganje jalovine vrši na spoljašnjem odlagalištu koje se deli na zapadno i istočno. I dok istočni deo nije nikad rekultivisan, zapadni delimično jeste. Na površini od nekoliko desetina hektara svojevremeno je prevučen sloj humusa i posađena trava, grmlje i drvenasto rastinje.

U međuvremenu je 2015. urađen Glavni rudarski projekat koji nije uvažio prethodni, pa je izmenio kote pomenutog odlagališta.

“Da li je to učinjeno po nečijem nalogu ili ne, zaista ne znam, ali je time omogućeno da se zasipaju rekultivisane površine i učini šteta koja se ne može iskazati u novcu. Humus je blago, a ovim je bačen u nepovrat”, priča još jedan sagovornik i dodaje da “kako sada izgleda odlagalište, teško je poverovati da se to ikada može srediti. A moglo se upravljati, popunjavati i dovesti u stanje bolje nego što je priroda napravila”.

Što se tiče odlaganja pepela, projekat je nastao pre dve decenije, a osmislili su ga vodeći stručnjaci u toj oblasti kaže naš sagovornik upućen u ovaj proces.

“To dobro funkcioniše. Moglo bi da se još doteruje, ali kad je sve okolo u raspadu, izlišno je insistirati na savršenstvu u jednom segmentu. Sistem otpremanja pepela je dug i dobro prijektovan. Problem je nastao sa površinskim ili krovnim ugljenim slojevima koje sadrže više nečistoća, konkretno silikata. Prilikom sagorevanja specifična težina pepela tog uglja je značajno veća što dovodi do problema prilikom pneumatskog transporta do kasete”, objašnjava i dodaje da je problem što nema dugoročnog razmišljanja, niti akata višeg nivoa koji bi definisali rad preduzeća. Sve se radi na dan ili do izbora.

“Sistem prečišćavanja otpadnih voda nikada nije zaživeo iako je na njega potrošeno desetak miliona maraka. Ipak, nedovoljno transparentan proces je verovatno najvažniji razlog što od toga nije bilo ništa iako su prljave vode, a mnogo ih je u procesu proizvodnje struje iz uglja,

glavni razlog za nestanak živog sveta u vodotokovima nizvodno od RiTE Gacko”, konstatuje ovaj inženjer.

Uz sve to, ni ono što je možda bilo najlakše, a to je zaštitni pojas koji bi grad malo izolovao od rudnika, nije napravljen. Čak ne postoji ni sistem prskalice u rudniku koji bi smanjio prašinu tokom letnjih meseci.

“Mnogo je toga moglo biti završeno da je bilo spremnosti da se radi za opšte dobro”, tvrdi naš sagovornik.

“Ono što je budućnost je upravljanje kvalitetom uglja što je složena i dugotrajna priča koja bi okupila veliki broj stručnih ljudi. To bi bila žila kucavica firme i istinski interes svih. Ovde to nije slučaj. Mi smo sveli naše poslovanje na preživljavanje od meseca do mesec”, kaže on. Uz preživljavanje pod ruku ide i to što se rekultivacija i mere zaštite posmatraju kao trošak. Tako je bespovratno uništena životna sredina, a samim tim ozbiljno ugrozilo zdravlje stvanovništva.

Izvor: capital.ba